

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามแนวทางการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 นั้น ได้กำหนดแนวทางในการสอนของครูไว้ว่า ครูจะต้องเป็นผู้จัดกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้มีความสนใจ มีส่วนร่วมค้นพบความรู้ และเกิดประสบการณ์ด้วยตนเองแล้วสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตอย่างสงบสุขได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 หน้า 8) ดังนั้น การสอนที่พึงประสงค์สำหรับหลักสูตรประถมศึกษาก็คือ ครูจะต้องลดบทบาทจากการเป็นผู้ให้หรือผู้บอกความรู้ โดยพยายามส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ค้นพบสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองให้มากที่สุด

อย่างไรก็ตามมีรายงานแสดงว่า โรงเรียนประถมศึกษาหลายโรง ยังไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามแนวทางนี้ได้ โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เพราะโรงเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีครูไม่ครบชั้นเรียน การที่มีครูไม่ครบชั้นเรียนนี้ทำให้ครูต้องสอนนักเรียนหลายระดับชั้นในเวลาเดียวกันจึงทำให้ไม่มีเวลาพอที่จะเตรียมการ และกำนัลการสอนในแต่ละชั้น ประกอบกับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เป็นโรงเรียนที่ขาดแคลนงบประมาณ แหล่งวิทยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกในการสอน เช่น อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์การสอน เป็นต้น ดังนั้น ครูจึงจำเป็นต้องใช้การบอกเป็นวิธีสอนหลัก และสอนได้ไม่ครบถ้วนทุกกลุ่มประสบการณ์ หรือทุกจุดประสงค์การเรียนรู้ (โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน 2529 หน้า (4)) พฤติกรรมการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กนี้ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมการสอนของครู ตามที่คาดหวังไว้ในหลักสูตร สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งจะเห็นได้จากรายงานการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2520) และในปีการศึกษา 2524 เกียรติ อัมพรพาณิชย์ และ

คณะ (2526) ได้ศึกษาคุณภาพของนักเรียนที่จังหวัดนครสวรรค์ ปรากฏผลสอดคล้องกันว่า นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีแนวโน้มว่าจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ อันเป็นผลมาจากอัตราการเกิดของประชากรลดลง ดังนั้น ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้เร่งดำเนินการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กทั่วประเทศ โดยได้ศึกษาวิธีการและได้ดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาในหลาย ๆ วิธี

สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (RIT) เป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน โดยได้เริ่มดำเนินการทดลองใช้ เมื่อปีการศึกษา 2525 ในโรงเรียนขนาดเล็ก 300 โรงเรียน รวม 7 จังหวัด ทุกภาคภูมิศาสตร์ของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529 หน้า 3) ในชื่อ "โครงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กโดยใช้นวัตกรรมของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (RIT)" ปรากฏว่า ผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจ จึงได้ขยายโครงการกว้างขวางขึ้นเรื่อย ๆ จนในปีการศึกษา 2529 มีจังหวัดที่อยู่ในโครงการรวมทั้งสิ้น 49 จังหวัด

(โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน, 2529 หน้า (15)) รวมทั้งโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย ซึ่งได้เข้าร่วมโครงการตั้งแต่ปีการศึกษา 2528 และทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีนโยบายที่จะนำสื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนนี้ไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้ครบทุกโรงเรียนทั่วประเทศภายในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2529 หน้า 5)

สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน มีลักษณะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Materials) ภายในสื่อการเรียนแต่ละเล่มจะจัดเป็นบทเรียนต่าง ๆ ซึ่งแต่ละบทเรียนนั้นจะประกอบไปด้วย เนื้อหาวิชาที่เหมาะสมตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521

ที่แบ่งออกเป็นตอน ๆ มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูหรือนักเรียนสามารถดำเนินการได้จริง มีแบบฝึกต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมการตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ พร้อมคำเฉลยเพื่อให้ตรวจสอบ นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือประเมินผลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูสามารถประเมินผลพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนได้ทันที ภายหลังจากที่เรียนจบเรื่องหรือหน่วยการเรียนรู้หนึ่ง ๆ แล้ว (โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน 2529 หน้า (8))

การจัดเรียงบทเรียนในการเรียนแต่ละเล่มทั้งฉบับประถมศึกษาปีที่ 1-4 นั้น จะจัดเรียงบทเรียนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์คละกันไปใน ลักษณะของกำหนดการสอนที่ครูสามารถจัดการเรียนการสอนไปตามลำดับบทเรียนที่จัดเรียงไว้ได้แบบเรียนก็ได้ โดยไม่ต้องจัดทำร่างสอนหรือกำหนดการสอน ส่วนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 นั้น จะแยกบทเรียนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ออกเป็นแต่ละเล่มไม่ปะปนกัน ดังนั้น ครูผู้สอนจึงต้องทำการจัดทำร่างสอนหรือกำหนดการสอนก่อนแล้วจึงนำสื่อการเรียนไปใช้ตามตารางสอนหรือกำหนดการสอนที่จัดทำขึ้น ในการสร้างสื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนนั้น ได้ผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์วิจัยจากผู้เชี่ยวชาญแล้วเป็นอย่างดี ได้มีการนำไปทดลองใช้ในโรงเรียนจริง ๆ และทำการปรับปรุงแก้ไขจนปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจ ก่อนที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจะนำมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

หลังจากที่ได้มีการนำสื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนมาใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กแล้ว ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ทำการติดตามและประเมินผลการใช้มาโดยตลอด และจากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามวิธีปกติ พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพึงพอใจและมีแนวโน้มว่าจะสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามวิธีปกติ ซึ่งสังเกตได้แก่คะแนนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศ ที่ทำการศึกษาโดยกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการศึกษา

2528 และจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนขนาดเล็กที่ใช้สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน รวม 16 จังหวัด ที่ทำการศึกษาโดยโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการศึกษาเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529) ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มประสบการณ์สรุปเป็นตารางเปรียบเทียบกันก็ดังนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้สื่อการเรียนสำเร็จรูปของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (RIT) กับผลสัมฤทธิ์โดยเฉลี่ยทั่วประเทศ

กลุ่มนักเรียน	ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มประสบการณ์				
	ทักษะ		สปช.	กพอ.	สสณ.
	ภาษาไทย	คณิต			
นักเรียนชั้น ป.6 ในโรงเรียนขนาดเล็กที่เรียนโดยใช้สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน 16 จังหวัด	61.22	55.06	65.71	71.07	71.91
นักเรียนชั้น ป.6 โดยส่วนรวมทั่วประเทศ	56.84	36.52	45.69	57.60	—

หมายเหตุ กลุ่ม สสณ. ของนักเรียนชั้น ป.6 ทั่วประเทศไม่ได้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกมาเป็นคะแนน

นอกจากนี้จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 1,269 โรงเรียน รวม 40 จังหวัด ในการศึกษา 2528 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียน

ในกลุ่มทักษะภาษาไทยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 63.76 กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 60.13 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 64.38 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 69.46 และกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 70.07 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529 หน้า 23) ซึ่งระดับคะแนนเฉลี่ยของทุกกลุ่มประสบการณ์อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพึงพอใจ (เกินร้อยละ 60)

จะเห็นได้ว่าโรงเรียนที่ใช้สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนมีคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับที่สูงและน่าพึงพอใจกว่าโรงเรียนที่สอนโดยวิธีปกติทั่วไป และนอกจากนี้ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้สรุปผลการทดลองใช้สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนไว้ว่า สามารถช่วยแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียนได้จริง สามารถลดเวลาเรียนของนักเรียน และเวลาที่ครูต้องสอนนักเรียนลงได้ ขณะเดียวกันยังสามารถทำให้คุณภาพของนักเรียนสูงขึ้น และสูงเท่าเทียมกันไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียนชนบทใด และห้องใดก็ตาม นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนมีความรับผิดชอบ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และทำงานเป็นกลุ่มดีกว่าการเรียนในระบบเดิม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529 หน้า 2)

ทั้งนี้ สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน จึงเป็นนวัตกรรมที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้จริง อย่างไรก็ตาม คุณภาพการศึกษาของนักเรียนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการประกอบกัน แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันว่า ปัจจัยเกี่ยวกับตัวครูนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะว่าครูเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียนและเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้นและการพัฒนารอบด้านในตัวนักเรียน พฤติกรรมการสอนของครูจึงมีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2524 หน้า 125-126) ซึ่งเกี่ยวกับความสำคัญของครูนี้ กาเบ (Gagné) ได้ให้ทัศนะว่า...การสอนสามารถใช่วิธีดำเนินการได้หลายวิธี...แต่ไม่ว่าครูจะใช่วิธีการสอนแบบเก่าหรือแบบใหม่ ก็ไม่สามารถใช้ทดแทนการสอนในชั้นเรียนของครูได้ เทคโนโลยีเป็นเพียงสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมการสอนให้มีประสิทธิภาพหรือคุณภาพยิ่งขึ้นเท่านั้น จึงอาจสรุปได้ว่า ถึงแม้จะมีการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ๆ

เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน แต่ครูและพฤติกรรมของครูก็ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพของการศึกษาเช่นเดิม

การที่คุณภาพการศึกษา โดยเฉลี่ยของนักเรียนที่เรียนโดยสื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนนี้ โรงเรียนประถมศึกษาศึกษานานาชาติ อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจว่าคุณภาพการศึกษาของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีปกตินั้น จึงน่าจะเป็นเพราะว่าสื่อการเรียนดังกล่าวช่วยผลการของครูในโรงเรียนประถมศึกษาศึกษานานาชาติลง ทำให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนก็สอดคล้องกับความคาดหวังของหลักสูตรมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามสื่อการเรียนเป็นเพียงสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพหรือคุณภาพยิ่งขึ้นเท่านั้น ถ้าหากครูมีพฤติกรรมในการใช้สื่อที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดไว้ เช่น ไม่ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อ ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ไม่เข้าใจหลักการและปรัชญาของสื่อการเรียน ไม่ดูแลเอาใจใส่คอยช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น หรือมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสื่อการเรียน ก็จะทำให้การใช้สื่อการเรียนนั้นเปรียบเสมือนความล้มเหลวมากกว่า พฤติกรรมการสอนของครูทั้งก่อน และในขณะทำการสอน ย่อมมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของการใช้สื่อการเรียน ถึงแม้ว่าในปัจจุบันนี้ คุณภาพการศึกษาของนักเรียนที่เรียนโดยสื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนจะอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่ก็ยังไม่พบรายงานการวิจัยหรือการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูที่ใช้สื่อการเรียนนี้ที่จะทำให้ทราบว่าลักษณะพฤติกรรมการสอนของครูเช่นไรที่ส่งผลให้ การใช้สื่อการเรียนต่อยอดคุณภาพสูง หรือส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครู ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูที่ใช้สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (RIT) ใ้คดี ในด้านต่าง ๆ เพื่อจะไ้ทราบถึงรูปแบบของพฤติกรรมการสอนที่ดีที่จะช่วยส่งเสริมให้การใช้สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนเกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถที่จะนำไปใช้เป็ประโยชน์ในการนิเทศ อบรม หรือปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครูที่ใช้สื่อการเรียนนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนไค้ ในจังหวัด เชียงราย ในด้านต่อไปนี้ คือ การเตรียมตัวก่อนสอน การดำเนินการสอน การส่งเสริม ให้นักเรียนมีพัฒนาและโอกาสในการแสดงออก การควบคุมชั้นเรียน และการสร้างบรรยากาศ ในการเรียน และการใช้เวลาในการสอนของครู

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งที่ใช้สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริม สมรรถภาพการสอนและใช้วิธีสอนปกติ ที่จะนำไปปฏิบัติหรือปรับปรุงพฤติกรรมการสอนให้ เหมาะสมยิ่งขึ้น
2. เป็นประโยชน์ในการนิเทศ อบรม หรือสัมมนาครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องใน โครงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยใช้สื่อการเรียน ของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน

ขอบเขตของการค้นคว้าวิจัย

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะจำกัดอยู่กับครูที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียน ในโครงการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยใช้สื่อการเรียนของโครงการ ส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (RIT) ในจังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2530
2. การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูในห้องเรียน และนอกห้อง เรียนในขณะที่ครูยังอยู่ภายในโรงเรียน ตลอดจนสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดง พฤติกรรมการสอนของครูในการเรียนการสอน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. สื่อการเรียน/สื่อการเรียนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (RIT) หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ที่ทางโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (RIT) ได้ทำขึ้น มีลักษณะเป็นแบบเรียนสำเร็จรูป ประกอบด้วย เนื้อหาวิชา วิธีการเรียนการสอน กิจกรรม หรือแบบฝึกหัด และแบบวัดผล ประเมินผล ซึ่งตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตามหลักสูตร ประถมศึกษา พ.ศ. 2521 โดยแบบเรียนจะแบ่งออกเป็นบทเรียน ๆ ใช้เวลาในการเรียน การสอนบทเรียนละ 40 นาที
2. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีจำนวนนักเรียน ไม่เกิน 120 คน อาจจะมีครูครบชั้นเรียนหรือไม่ครบก็ได้
3. พฤติกรรมการสอนของครู หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมที่ครูแสดงออกเพื่อ มุ่งพัฒนานักเรียนในด้าน ความรู้ เจตคติ และทักษะตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะศึกษาใน 5 ด้าน ดังนี้
 - 3.1 การเตรียมตัวก่อนสอน หมายถึง พฤติกรรมของครูที่เกี่ยวข้องกับการ เตรียมตัวก่อนที่จะทำการสอน คือ การศึกษาเอกสารสื่อการเรียน การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การสอน การสั่งการล่วงหน้าแก่นักเรียน การค้นคว้า เนื้อหาความรู้เพิ่มเติม
 - 3.2 การดำเนินการสอน หมายถึง การแสดงออกหรือวิธีการของครูในการ ดำเนินการสอนตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในสื่อการเรียน รวมทั้งกลวิธีในการสอนบางประการที่ ครูใช้ในช่วงการดำเนินการสอน เช่น การอธิบาย การใช้คำถาม การเฉลย และตรวจ แบบฝึกหัด เป็นต้น
 - 3.3 การส่งเสริมให้นักเรียนมีบทบาทและโอกาสในการแสดงออก คือ การ แสดงออกหรือวิธีการของครูที่แสดงให้เห็นว่า ครูได้พยายามส่งเสริมให้นักเรียนมีบทบาทและ โอกาสในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น และการกระทำอันมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มากขึ้น

3.4 การควบคุมชั้นเรียน และการสร้างบรรยากาศในการเรียน หมายถึง การแสดงออกหรือวิธีการของครูที่ใช้เพื่อชักจูงหรือควบคุมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมไปในทางที่มุ่งหวังและกระตุ้น ยั่วยุ โต้แย้ง ใ้ผู้เรียนสนใจในการเรียน หรือเกิดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น เช่น การสร้างแรงจูงใจ การเสริมแรง การตกแต่งชั้นเรียน เป็นต้น

3.5 การใช้เวลาในการสอน หมายถึง เวลาที่ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละบทเรียน รวมทั้งสาเหตุที่ครูใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าหรือน้อยกว่าเวลาที่กำหนดไว้ และพฤติกรรมของครูในขณะที่มีเวลาว่าง

4. ครูที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการเรียนสำเร็จรูปของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนไค้ หมายถึง ครูที่ผู้รับผิดชอบโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนในจังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นว่าจะสามารถจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการเรียนสำเร็จรูปของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอนไค้

ข้อควรระวัง

พฤติกรรมการสอนของครูที่สังเกตไ้ แม้จะเป็นการสอนที่ต่างกลุ่มประสบการณ์หรือในช่วงเวลาที่ต่างกัน ไม่มีผลทำให้พฤติกรรมของครูในท่านที่จะทำการศึกษา แลกต่างกันไป